

Metsandusnõukogu kohtumise protokoll

Asukoht: Tallinn, Narva mnt 7a

Aeg: 2. juuni 2015, kl 14.00-16.15

Juhatas: nõukogu esimees Marku Lamp

Protokollis: metsaosakonna peaspetsialist Kristel Järve

Osaesid:

- 1. Nõukogu liikmed Marku Lamp, Jaanus Aun, Aira Toss, Lehar Lindre, Illar Lemetti, Andre Zahharov, Aigar Kallas ja Ott Otsmann**
- 2. Keskkonnaminister Marko Pomerants**
- 3. Keskkonnaministeeriumi metsaosakonna juhataja Riina Martverk**

Päevakord:

1. Keskkonnaministri tervitus
2. Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi metsanduse punktide tutvustamine
3. MAK2020 2014. aasta vahearuanne
4. Vääriselupaikade kaitsekorraldusest
5. Koosolekul tõstatatud teemad

Sisu päevakorra punktide kaupa:

1. Keskkonnaministri tervitus

Keskkonnaministri tervitus ja tutvustusring.

2. Vabariigi Valitsuse tööplaani metsanduse punktide tutvustamine

Keskkonnaminister tutvustas Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi metsandusega seotud punkte (lisas 4). Rõhutati ühtse tunnetuse ja võrdsete aluste loomise vajadust Natura aladel ja alast väljaspool asuvatel looduskaitsealustel maadel, selleks võimaluse tekitamise vajadust maaelu arengukavasse ning saamata jäänud tulu kompenseerimiseks vajaliku eelarve leidmise olulisust. Kaitsealuste liikide kaitsmisel tuleb arvestada konkreetsust, nt kui liik teatud aja jooksul enam elupaika ei kasuta, tuleb see kaitse alt välja arvata. Ka metsaseaduses on kohti, mida saab parandada. Kulutusi tuleb kokku tõmmata ning lihtsamalt ja tõhusamalt hakkama saada. Keskkonnahariduse teema: kuidas pikemas perspektiivis hakkama saada. Metsataime päritolu: millisest piirkonnast tuua ja kes kasvatab. Lähtuda tuleb sellest, et mets saaks seda, mida vaja.

Arutelu.

Metsakultiveerimismaterjali tootmise ja kasutamise strateegiat ei koostata, kuigi on meetmena metsanduse arengukavas. Probleemiks on RMK suur turuosakaal ning strateegia koostamisel loodeti murekohad lahendada. Oluline on kitsaskohad huvigruppide vahel läbi arutada ja lahendustes kokku leppida.

Metsandusnõukogu pole 4 aastat koos käinud, kohtutakse vastavalt vajadusele. Sel kohtumisel vaadatakse üle Eesti metsanduse arengukava aastani 2020 vahearuanne, järgmine kohtumine toimub augustis seoses arengukava rakendusplaani 2016-2020 koostamisega.

Valitsuse hoonete ehitamisel võiks kasutada puitu – Keskkonnaministeeriumi maja osas on seda arutatud, muude hoonete korral mitte. Biomajanduse strateegiat alles analüüsitakse ning järgmise aasta algul otsustatakse, kas ja kuidas sellega edasi minnakse. Väikemetsaomanikele metsamajandamiseks lihtsate ja läbipaistvate regulatsioonide osas tõdeti, et põhireeglid peavad kõikidele samad olema, kuid väikseid erisusi peaks väikemetsaomanikele tegema. Tegelikult neid täna juba seadusega ka tehakse. RMK poolt tuli arvamus, et riigimetsa majandajale ei peaks rakendama kogu bürokraatiat.

3. MAK2020 2014. aasta vahearuanne

Vahearuanne mustand (lisa 2) saadeti enne kohtumist nõukogu liikmetele tutvumiseks. Tekkinud küsimusi otsustati arutada jooksvalt, esitluse käigus. Vahearuanne läheb Riigikokku sügisel ning kõik täpsustused ja kommentaarid palutakse esitada hiljemalt 1. juuliks 2015. Alates järgmisest aastast on vaja arengukavale uut rakendusplaani, kuhu tuleb sisse viia seni lõpetamata tegevused, samuti Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi metsanduse punktid ning millele on vaja huvigruppide sisendit. Seega kutsutakse nõukogu uuesti kokku hiljemalt augustis. Metsanduse arengukava enda muutmiseks pole seni vajadust tekkinud ning 2018. aastal hakatakse uut arengukava koostama.

Vahearuanne käsitleti kolme osana: arengukava täitmine, indikaatorid ning probleemid.

3.1 Täitmine

Ettepanekud, märkused ja muudatused vahearuanandes esitatud arengukava täitmise osale:

- Sõnastatakse ümber maaelu arengukava 2007-2013 meetme 1.8 rakendamise kohta käiv lause. Erametsaomanike sõnul pole õige kasutada sõna „edukalt“, kuna toetused läksid rohkem põlluharijatele. Meede ei jõudnud metsaomanikeni piisavas ulatuses, kuna hindamiskriteeriumid ei olnud metsaomanike jaoks sõbralikud ning põllumajanduse meetmeid on metsa jaoks raske rakendada.
- Sõnastatakse ümber maksusüsteemi muudatuste lõik. Praegune sõnastus pole üheselt mõistetav, kuna lõigu viimases lauses viidatud tulumaksuga maksustamine ei ole metsaomanikke motiveeriv.
- Vaadatakse üle, et tehtud tegevused kajastaks 2014. aasta lõpu seis.
- Rakendusuuringute kohta tuuakse lisaks RMK rahastusele välja ka Erametsakeskuse (EMK) rahaline kulu. Summa annab EMK.
- Rangelt kaitstavate metsade pindala on täis, võib veel olla tüpoloogiline puudujääk (laane- ja salumetsasid on puudu), selle kohta tellitakse Keskkonnaagentuurilt suvel analüüs. Tehti ettepanek, et analüüsi tegija võiks arvestada seda, et hetkel rakendatakse ka paljudes piiranguvööndites või nende osades rangelt kaitstava ala piiranguid. Seega võiks hinnata, milline on range kaitsega alade protsent ning milline on tüpoloogiline esindatus koos piiranguvöönditega. Aga kuna see ei tulene kaitse-eeskirjast, on sellist analüüsi keeruline teha. Kindlasti peab võrreldavuse tagamiseks tegema analüüsi ka senise metoodika ja varem kokkulepitud tingimuste alusel.

- Antakse tagasisidet kaitse-eeskirjade sotsiaal-majanduslike mõjude hindamise metoodika kättesaadavuse kohta.
- Antakse tagasisidet metsa kultiveerimismaterjali algmaterjali päritolupiirkondade määrase järelevalve kohta. Küsimus, kas on analüüsitud ka seemikute päritolupiirkondade ja istutamispriirkondade vastavust. Kui selline analüüs või kokkuvõtte olemas on, siis paluti see saata nõukogu liikmetele. Lisaks seati kahtluse alla hariliku männi ja hariliku kuuse erinevate piirkondade määratlemise vajalikkus. Samas rõhutati, et kui on kehtiv määrus, siis peab selles sätestatust kinni pidama. Sooviti tutvuda metsaistutusmaterjali toodangu ja tarbimisvajaduse prognoosiga (lisa 5).
- Juhiti tähelepanu, et LULUCFi (maakasutus, maakasutuse muutus ja metsandus) lõigus ei ole tulemust kirjas ega seda, kuidas aruandes kajastatakse metsandusteemat. Metsandusriikide jaoks on probleemiks arvestusmetoodika. Oluliseks peeti süsinikubilansi uurimistöid. Märgitati, et süsiniku teemat käsitleb lähemalt kliima strateegia.
- Vaadatakse üle kogu vahearuaande struktuur. Ei oldud rahul praeguse jaotusega, soovitakse eraldi välja tuua tehtud ja tegemata asjad. Nt süsiniku teema ei sobi praegu tulemuste peatükki, kuna sellega tuleb veel tegeleda. Aruandest peaks selgelt aru saama, mis on tehtud, millega tuleb veel tegeleda.

3.2 Indikaatorid

Täpsustused, ettepanekud ja märkused vahearuaandes esitatud indikaatorite osale:

- Juhiti tähelepanu metsade kogutagavara suurenemisele kui probleemile. Saavutusvajaduse määramisel oli mõeldud, et tagavara võiks hoida samas mahus. Probleem on selles, et kui pakkumine muutub suuremaks kui nõudlus, läheb hind alla.
- Inventeerimisandmete indikaatori juures viidati metsaomanike ebavõrdsele kohtlemisele. Põhimõtteliselt peavad suuremad metsaomanikud registreid omal kulul üleval pidama. Kaaluti, kas püstitatud saavutustase on adekvaatne ja milleks neid andmeid vaja on. Inventeerimisandmed on eelduseks metsamajandamisele. Arvutati, et kuna väiksema kui 5 ha metsa omanikke on umbes 47 000, siis peaks piisama saavutustasemest 80%. Soovitakse eraldisepõhise inventuuri võimalust. Aktuaalsete andmete piirang on praegu 10 aastat, kui kasutaks ka vanemaid andmeid, saaks protsenti tõsta. Andmeid saab erinevatest kohtadest: metsakorraldajatelt, statistilisest metsainventuurist (SMIst), kaugeirest. On oluline usaldusväärse statistika olemasolu. Näiteks erineb metsateatiste alusel antud Keskkonnaagentuuri eksperthinnang raiemahu kohta SMI raiehinnangust, nende trendid on üksteisele vastukäivad. See tuleneb metoodikast, põhimõtteliselt tuleb SMI erinevus sellest, et metsaomanikud käituvad erinevalt prognoositust.
- Uuendusraie mahu indikaatori juures märgitati ära, et kogu raiemahuks on hinnatud 12 – 15 milj m³ aastas ning tuleb vaadata, et kümneaastasest tsüklist seda ei ületataks. Siin toodud uuendusraiatele tulevad lisaks muud raied, nt harvendusraie. Arvestades ka tagavara suurenemist ja raiemahu saavutustasemest madalamat taset on üks olulisemaid järeldusi, et raiutud on vähem Riigikogu poolt püstitatud eesmärgist. Erametsades on probleemiks, et metsa ülestöötamine läheb kallimaks kui saadav tulu. Metsad on killustatud ja praegused ühistu mehhanismid ei ole piisavalt motiveerivad ligipääsmatute metsade majandamiseks. Ettepanek rakendustegevustes uuendusraiate

mahu ja pindala tõstmiseks (nt võimekuse tõstmise kaudu) meede luua. Lisaks taristule on veel muid probleeme, nt puidu madal hind.

- Uuendamise indikaatori juures on oluline märkida, et on muudetud hindamismetoodikat. Esialgu hinnati metsateatiste baasil, kuid kuna paljusid teatise ei realiseerita, pole selline hinnang õige. 2014. a tase on arvatud seemnekoguste ja metsataimede müügi järgi, mis annab täpsema, kuid mitte täieliku hinnangu. Arvestades toetuste mahtu, hindas ka EMK 2014. a taseme ligilähedaseks uuendamise indikaatori tasemele. Kokkuvõttes on trend tegelikult pigem kasvanud, kuid saavutustasemest on veel palju puudu. Uuendamise risk on vähenenud (taimi ei sööda nii palju ära, turul on saada paremaid kaitsevahendeid), mistõttu kindlustunne on suurenenud. Samas on probleemiks olnud taimede puudus. Vahearuaande probleemide ossa tuleks lisada, et metsauuendamise probleem on vähenenud. Rakendusplaani tuleb lisada meetmeid, millega uuendamist parandada.
- Geenireservimetsades on kvalitatiivselt eesmärk täidetud.
- Rangelt kaitstavate metsade saavutustase on täidetud, kuid lõplik hindamine on veel pooleli.
- Puitkütuste osas on teada, et meil on suurem võimekus kui arengukava koostamise ajal hinnati.
- Metsandussektori investeringute indikaatori juures toodi esile ressursi kohta võimalikult hea teabe olemasolu. Ettepanek võimaldada ettevõtlussektoril kasutada metsaregistrit oma töölauna.
- Riik pole metsa pindala järgi ühistutesse kuulumist piiranud ning jätkusuutlikkuse tagamiseks peaks ühistutesse kuuluma nii suuri kui väikeseid metsaomanikke.

3.3 Probleemid

Märkused ja ettepanekud vahearuaande probleemide osale:

- Kodumaise metsakultiveerimismaterjali lõigus tuleb sõnastust muuta metsaomanike pikemaajalise planeerimise valmisoleku osas. See on kahe otsaga asi, sest ka taimetootjad pole olnud valmis pikemaajalisi plaane tegema. Tegelikult on metsaomanikud rohkem valmis kui kunagi varem. Selgituseks sisse- ja väljaveobilansi punkti juurde, et teatud ettevõtted kasvatavad ainult Läti ja Leedu päritolu taimi ning ainult ekspordi eesmärgil.
- Heakvaliteedilise puuseemne puudus ei ole probleem. Alates 2003. aastast on riigi seemnevaru hoidmine on olnud RMK ülesanne ning nende sõnul pole selle perioodi jooksul olnud seemnepuudust RMK enda vajaduseks ning igal aastal on pool realiseeritud puuseemnetest läinud erataimekasvatajatele või erametsaomanikele. Ka Eesti Metsataimetootjate Liidu liikmetel pole seemnepuuduse probleemi olnud. Praegu on metsataimede kvaliteet ja kasvama minek parim, mida kinnitab ka Eesti Erametsaliit. Täpsustusena pole RMK seemnevaru hoidja mitte seaduse alusel, vaid kokkuleppeliselt. Ei saa kehtestada 5 aasta piirangut seemnete vanusele, kuna oli juhus, kus 8 aastat ei saadud uut seemet. Lisaks võiks tõsta ka seemnehinda, sest see moodustab taime omahinnast alla 1% ning näiteks Rootsis maksab sama kvaliteediga seeme 10 korda rohkem. Kiideti RMK-d, et see arvestab seemnete müügil ka potitaime ning avamaataimede tootjatele erisuste tegemisega.
- Probleemide peatükki lisatakse LULUCF teema.

- Keskkonnaministeerium kavatseb põhjalikumalt tegeleda nii raiete reguleerimise kui ka piiranguvööndi väärtuspõhise kaitsega. On selge, et piiranguvööndis päris sihtkaitsevööndi piiranguid seada ei saa.

Augustikuus arutatakse metsanduse arengukava vahearuanne uuesti ja pikemalt, pärast kõikidelt huvitatud osapooltelt tagasiside saamist ning paranduste ja täienduste sisseviimist.

4. Vääriselupaikade kaitsekorraldusest

Vääriselupaikade kaitsekorralduse muutmise ettepanekud (lisa 3) saadeti nõukogu liikmetele tutvumiseks enne koosoleku toimumist. See punkt on seotud metsaseaduse muudatusega, avatud kommenteerimiseks. Augustis saab sellest pikemalt rääkida. Kõige olulisem muudatus on vääriselupaiga mõiste toomine tagasi algsele kontseptsioonile, mis aitab kaitset põhjendada riigimetsas ning on seotud ka sertifitseerimisega. Nepcon OÜ on hinnanud, et risk vääriselupaigast pärinevale puidule on kõrge. Eelmisel aastal oli vääriselupaikadele või nende osadele esitatud 151 metsateatist. Nõukogu ei nõustunud väitega, et probleem on metsaomanike madalas teadlikkuses. Pigem pole kompenseerimistingimused piisavad ning puudub usaldus süsteemi vastu (peamiselt õdnestas seda tulumaksu lisandumine, mis praeguseks on lahendatud).

5. Koosolekul tõstatatud teemad

Valitsuse tegevuskava juures tõstatatud teemad: metsakultiveerimismaterjali strateegia, nõukogu kohtumised, riigi kinnisvara ehitamises puidu kasutamine, biomajanduse strateegia, erineva suurusega metsa omanike võrdsus.

Metsanduse Arengukava aastani 2020 2014. aasta vahearuanne muudetakse nagu on protokollis kajastatud, lisaks oodatakse veel ettepanekuid 1. juuliks 2015.

Järgmine metsandusnõukogu toimumise kuupäev on kas 18. või 19. august 2015. Materjalidena saadab KKM eelnevalt välja täiendatud arengukava vahearuanne, metsaistutusmaterjali toodangu ja tarbimisvajaduse prognoosi (lisa 5), rangelt kaitstavate metsade analüüsi ning planeeritud metsaseaduse muudatused.

Kõigilt oodatakse ettepanekuid metsauuenduse ja selle materjali mahu kohta, raiemahu suurendamise võimalustest, samuti piiranguvööndi majandamise teemal ja süsiniku teemal. Ettepanekute koostamisel palutakse kõigi panust nii probleemide kui ka lahenduste välja toomisel.

Lõpus tõstatati veelkord metsakultiveerimismaterjali strateegia teema ning otsustati koostada sisuline dokument (mitte strateegia), kuhu on kaasatud ka tarbijad jm huvitatud osapooled.

Lisad:

- 1) Ettekande slaidid
- 2) MAK2020 2014. aasta vahearuanne, 29.05.2015 versioon
- 3) Vääriselupaiga kaitsekontseptsiooni muutmise ettepanekud, 29.05.2015 versioon
- 4) Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi metsandusega seotud punktid
- 5) Metsaistutusmaterjali toodangu ja tarbimisvajaduse prognoos